

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 8 november 2022

Saken

Omställningsstudiestöd, den
studerandes framtida ställning på
arbetsmarknaden

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden beslutar att den aktuella utbildningen stärker den sökandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. CSN får pröva om förutsättningarna för att bevilja omställningsstudiestöd i övrigt är uppfyllda.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd för studier vid Tillskärorakademin i Göteborg, yrkesutbildning modist, under perioden den 9 januari 2023 – den 8 januari 2024.

CSN avslog ansökan med bland annat följande motivering. NN kan inte få omställningsstudiestöd för studier till modist vid Tillskärorakademin eftersom utbildningen inte stärker hennes framtida ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov. NN har meddelat CSN sina skäl men CSN anser att skälen inte är tillräckliga för att hon ska kunna beviljas omställningsstudiestöd. CSN anser inte att NN har visat att utbildningen leder till en ny anställning eller ökad anställningsbarhet för henne.

NN överklagade beslutet och redogjorde för sina personliga omständigheter samt anförde bland annat följande. CSN skriver i beslutet att hon inte visat att utbildningen leder till ökad chans till anställning, men det motsäger anledningen till att yrkeshögskoleutbildningar finns. Utbildningen är anpassad efter marknaden och därför kommer endast fem personer per år in på utbildningen. Hon läser även denna utbildning för att undvika sjukskrivning.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde bland annat följande. Omställningsstudiestöd får endast lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om det finns särskilda skäl, får omställningsstudiestöd lämnas även utan beaktande av arbetsmarknadens behov. CSN anser att överklagandet ska avslås då bedömningen är att utbildningen inte stärker NNs framtida ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov. Skälen är inte tillräckliga för att få omställningsstudiestöd.

CSN inkom, genom dess rättsavdelning, på nämndens begäran, med ett yttrande. Av yttrandet framgår att CSN anser att överklagandet bör bifallas. Vidare framgår bland annat följande. NN har sökt en yrkeshögskoleutbildning om 400 poäng för att bli modist. Utbildningen tillhandahålls av Tillskärorakademin i Göteborg. En yrkeshögskoleutbildning är en eftergymnasial utbildningsform som ska godkännas av Myndigheten för yrkeshögskolan. Varje utbildning ska kunna påvisa att det finns en konkret efterfrågan från näringslivet på de utbildade eleverna. NN har kandidatexamen från år 2013 inom sjöfart och logistik. Det framgår också att hon varit yrkesverksam inom detta område sedan examen. Den utbildning hon nu sökt och påbörjat avser inte att bygga på, bredda eller ytterligare utveckla den befintliga kompetensen med beaktande av hennes kandidatexamen. NN har valt ett yrkesområde som är nytt för henne och saknar koppling till hennes nuvarande yrkesområde. Såvitt framgår av utredningen råder det balans inom arbetsmarknaden för logistiker medan det för modister råder hård konkurrens. NN arbetar således inte inom ett bristyrke eller ett arbete inom vilket det råder hög efterfrågan. Hon har samtidigt sökt en yrkeshögskoleutbildning, en utbildning där näringslivet och således även arbetsmarknaden bedömt att det föreligger en konkret efterfrågan av den specifika kompetensen. I bedömningen av om den sökta utbildningen stärker den studerandes ställning inom arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov framgår av förarbetena att det bör beaktas om det är rimligt att utbildningen kan öka möjligheten att söka och faktiskt etablera sig inom ett nytt arbetsområde efter genomgången utbildning. CSN anser att utgångspunkten bör vara att en yrkeshögskoleutbildning bedöms stärka den studerandes ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov. Därtill, vid den individuella bedömning som ska göras i det enskilda fallet, kan det konstateras att NN idag inte befinner sig i ett yrke där det råder brist. Prognosen bör vara att den sökta utbildningen kan ge ökad möjlighet att faktiskt etablera sig som modist efter genomgången utbildning. Bedömningen bör därför bli att den sökta utbildningen stärker NN ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov.

CSN har yttrat sig i ett annat ärende som har beröringspunkter med aktuellt ärende. På nämndens begäran har CSN:s rättsavdelning därför kommit in med ett tilläggsyttrande. Av tilläggsyttrandet framgår att CSN vidhåller sin inställning och anser att överklagandet ska bifallas. Vidare framgår bland annat följande. NN har en examen inom sjöfart och logistik inom vilket hon också varit yrkesverksam. Utredningen har visat att det är ett yrkesområde inom vilket det råder balans på arbetsmarknaden. NN har ansökt om omställningsstudiestöd för en YH-utbildning till modist. Utredningen av arbetsmarknaden inom detta yrkesområde har delvis gett motstridiga resultat. En sökning på yrket modist på Framtid.se framgår

att det erbjuds något färre jobb inom arbetsområdet modist just nu. En sökning på yrket Modist på Platsbanken ger heller inga träffar. Inom vissa liknande eller närliggande yrkeskategorier såsom "Designer inom mode och textil", bedöms dock antalet erbjudna jobb vara i balans med efterfrågan enligt Framtid.se. Vidare kan CSN konstatera att den specifika modistutbildning som NN ansökt om omställningsstudiestöd för, är en utbildning inom ramen för yrkeshögskolan. En yrkeshögskoleutbildning ska svara mot arbetslivets behov och tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar som avses leda till förvärvsarbete (1 § lagen (2009:128) om yrkeshögskolan). Att den aktuella utbildningen erbjuds inom ramen för yrkeshögskolan talar således för att det ändå finns ett behov av modister på arbetsmarknaden. Om NN hade haft en utbildning och arbetat inom ett bristyrke, hade en utbildning till modist normalt inte kunnat anses stärka hennes ställning på arbetsmarknaden. Mot bakgrund av att hon sedan tidigare är utbildad och har ett yrke inom vilket det råder balans på arbetsmarknaden anser CSN dock att en yrkeshögskoleutbildning får anses stärka hennes ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov.

NN har fått tagit del av CSN:s yttranden.

Författningsbestämmelser

Av 15 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd följer bland annat följande. Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om det finns särskilda skäl, får omställningsstudiestöd lämnas även utan beaktande av arbetsmarknadens behov.

Omställningsstudiestöd får inte lämnas för en utbildning som

1. enbart syftar till att möta kompetensbehoven hos en specifik arbetsgivare,
2. den studerandes arbetsgivare skäligen borde tillhandahålla för att den studerande ska klara av att utföra sina ordinarie arbetsuppgifter, eller
3. den studerande redan har genomgått och från vilken han eller hon redan har ett slutbetyg, examensbevis eller annat utbildningsbevis.

Till en studerande som har en examen på forskarnivå får omställningsstudiestöd lämnas för en utbildning som tillsammans med den studerandes forskarkompetens förser arbetsmarknaden med kompetens på ett arbetsområde där det finns ett behov av arbetskraft eller om det finns särskilda skäl.

Prövningen enligt första-tredje styckena ska göras första gången en studerande ansöker om omställningsstudiestöd för en och samma utbildning.

Av 32 § samma lag framgår följande. Om en studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska Centrala studiestödsnämnden ge den organisationen tillfälle att yttra sig angående om och hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov enligt 15 §. Omställningsorganisationen behöver dock inte ges tillfälle att yttra sig om

1. den redan har lämnat ett yttrande,
2. den har meddelat nämnden att den har avstått från att yttra sig,
3. ansökan avser omställningsstudiestöd före det kalenderår den studerande fyller

27 år eller efter det kalenderår han eller hon fyller 62 år, eller

4. ansökan avser omställningsstudiestöd för samma utbildning som den studerande redan har fått omställningsstudiestöd för.

Överklagandenämndens bedömning

Frågan i ärendet är om en utbildning till modist vid Tillskärarakademin stärker NNs framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov eller om det annars finns särskilda skäl för att bortse från arbetsmarknadens behov.

Av förarbetena till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 202-204) framgår bland annat följande.

”Regeringen anser att vilken utbildning som kan antas stärka en enskilds framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov bör bedömas utifrån varje persons situation och förutsättningar, dvs. utifrån personens tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter från arbetslivet. Utbildningen kan antingen syfta till att stärka personens ställning inom det arbetsområde som han eller hon redan arbetar eller har arbetat, eller syfta till att personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden för att kunna söka nya arbeten.”

”Eftersom bedömningen av om en utbildning stärker den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden ska ske med beaktande av arbetsmarknadens behov, bör särskild hänsyn tas till om utbildningen verkligen kan antas öka den enskildes möjligheter utifrån förhållandena på arbetsmarknaden. Det kan handla om den regionala nivån, den nationella nivån eller en kombination av de båda beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Som framgår ovan får det en särskild betydelse i de fall utbildningen syftar till att personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden än det som han eller hon redan arbetar eller har arbetat inom. I de fallen bör det beaktas om det är rimligt att utbildningen kan öka möjligheten att söka och faktiskt etablera sig inom ett nytt arbetsområde efter genomgången utbildning, om det inte finns särskilda skäl.”

”För den som inte redan är etablerad inom eller som saknar en grundutbildning inom ett sådant arbetsområde där det redan råder hård konkurrens eller överetablering kan det i vanliga fall inte antas att en utbildning till ett yrke inom området leder till en etablering. I sådana fall bör det inte vara möjligt att få omställningsstudiestöd.”

Prövningen av om den aktuella utbildningen stärker den sökandes ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov görs utifrån det yttrande som lämnats i denna del. I det nu aktuella fallet saknas yttrande från någon omställningsorganisation eftersom omställningsorganisationen vid Kammarkollegiet har avstått från att yttra sig i NNs ärende. Det medför att det är den enskilde som ansöker om omställningsstudiestöd som har att visa att förutsättningarna för förmånen är uppfyllda. Bedömningen får därmed utgå från NNs egen beskrivning av hur utbildningen stärker hennes ställning på arbetsmarknaden. Vid denna bedömning går inte att bortse från det yrke den sökande är verksam i för tillfället och en

jämförelse måste då också göras med de yrken som utbildningen avser att ge tillträde till.

Överklagandenämnden instämmer i de bedömningar av arbetsmarknadsläget och CSN:s beskrivningar av detta både avseende det nuvarande yrkesområdet och det tilltänkta yrkesområdet.

NN är verksam inom ett yrkesområde där efterfrågan på arbetskraft är i balans och hon har utbildning för att arbeta inom området. Hon har nu för avsikt att utbilda sig inom ett yrkesområde där det råder hög konkurrens på arbetsmarknaden. Utgångspunkten när man avser att byta yrkesområde är då i normalfallet att omställningsstudiestöd inte kan beviljas om det, som i detta fall, generellt råder överetablering eller hög konkurrens inom det tilltänkta yrkesområdet.

Den utbildning NN nu har sökt är dock utarbetad utifrån arbetsmarknadens behov och av sådan unik och särpräglad karaktär, med fåtalet antagna studenter, att den i sig ändå får anses öka möjligheten för NN att etablera sig inom yrkesområdet efter genomgången utbildning även om det är en hög konkurrens på arbetsmarknaden inom yrkesområdet. Sammantaget gör därför Överklagandenämnden bedömningen att överklagandet ska bifallas på så sätt att den aktuella utbildningen stärker NNs framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. CSN får pröva om förutsättningarna för omställningsstudiestödet i övrigt är uppfyllda.

Robert Dalman

Christine Iversen

Beslutet har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Colin Andersson, Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin och Helena Söderberg
Föredragande: Christine Iversen

Kopia till:
CSN och CSN:s rättsavdelning
Utbildningsdepartementet